

Συνέντευξη στην
ΚΡΙΣΤΥ ΚΟΥΝΙΩΤΗ
ΦΩΤ.: JULIAN SALINAS

Αμάντα Μίχαλοπούλου (Συγγραφέας)

«**Ε**να βράδυ που δεν μπορούσα να κοιμηθώ ξεκόλλησε από το σκοτάδι μια γυναίκα που έμοιαζε στην Παναγία». Από τις πρώτες 17 λέξεις, με τις οποίες ξεκινά το νέο της βιβλίο «Το μακρύ ταξίδι της μάς μέσα στην άλλη» (εκδ. Πατάκη) η Αμάντα Μίχαλοπούλου σε έχει κάνει, πάραυτα, συνοδοιπόρο της. Μέσα από τη γοητευτική και τολμηρή της αφήγηση -πλημμυρισμένη από τα όνειρα της ηρωίδας- διεισδύει στον πυρήνα των γυναικών, κινούμενη πάνω στις ράγες της μητρότητας, της θυγατρικότητας, της τέχνης της συγγραφής. Η βραβευμένη συγγραφέας μιλά στην «Π» για το βιβλίο της, που έχει, σαφώς, να πει πολλά (και) στους άντρες.

αυτή την αφήγηση, να καταλάβουν το γυναικείο μυαλό, για να μην ονειρεύονται να το τσακίσουν με τη μασιά.

-Ζητήσατε από τους αγαπημένους σας -μητέρα, κόρη, σύζυγο τη γνώμη τους για το βιβλίο. Κι ήταν όλοι τους αυστηροί. Πώς βγήκατε από τη ζόρικη «κυοφορία» του και πώς νιώθετε για το συγγραφικό «μετά», έπειτα από αυτή τη νέα γέννα;

Όταν ένα βιβλίο βασίζεται και στην αυτο-μυθοπλασία και αληθινού πρωταγωνιστές έχουν δικαιώματα -το επιτάσσει η ηθική της αφήγησης. Σ' ένα ατύχημα δεν ρωτάς όλους τους μάρτυρες τι ακριβώς είδαν; Το «ατύχημα» της οικογενειακής ζωής πρέπει να περιγράφει αφαιρικά, για να επουλωθούν τα τραύματα. Είναι σαν να λέω: αγαπημένη μου οικογένεια, σας εξέθεσα διά της μυθοπλασίας, πείτε την άποψή σας. Μετά τη γέννα πάντως ουδένας λάθος αναγνωρίζεται, όπως λέμε για κάθε απομάρκωση από το «ταμείο». Το βιβλίο εκλείπει τους λογαριασμούς με το ίδιο το βιβλίο, όχι με την πραγματικότητα. Μπορεί να ακούγεται περιέργο, αλλά όσο και να εκθέτω τη μυθοπλαστική μου οικογένεια, άλλο τόσο προστάτευω την ιδιωτικότητα της αληθινής μου οικογενειακής ζωής.

-Με τον χρόνο που επιφέρεται αλλαγές στο σώμα αλλά και, ίσως, απελευθερώνει, πώς τα πάτε;
Ειλικρινά; Χάλια. Ίσως πρέπει να γράψω ένα βιβλίο επιδιώκοντας μια πρώτη μορφή συμπύλωσης.

-Τι ζηλεύετε στις νέες γυναίκες σήμερα και τι θα λέγατε, κοιτώντας πίσω, στην Αμάντα στην ηλικία της κόρης σας Κλάρας; Ζηλεύω τη μαχητικότητά τους. Αλλά το σωστό ρήμα είναι: «χαίρομαι». Χαίρομαι που διεκδικούν όσα δεν διεκδικούσα, χαίρομαι που ανοίγουν νέους δρόμους για να δούμε ξανά πώς ζήσαμε και να αναμετρηθούμε με όσα δεν επιτύχαμε από φόβο κυρίως και από εφραλμένη ταύτιση με απάνθρωπα γυναικεία μοντέλα.

«Ζηλεύω τη μαχητικότητα των νέων γυναικών»

-Πότε και με ποια αφορμή σας τράβηξε από το μυαλό «Το μακρύ ταξίδι της μάς μέσα στην άλλη», στον τίτλο σας έκλεισε το μάτι και ο Ο'Νηλ, ίσως, απαιτώντας τη συγγραφή του; Τα βιβλία κυοφορούνται αργά -όχι σαν τα παιδιά. Τα τελευταία είκοσι χρόνια ο μητρικός μου ρόλος με έκανε συχνά να αναλογίζομαι πόσο μιλάμε για τη μητρότητα, τόσο μεταφορικά όσο και κυριολεκτικά. Ήθελα να συνδυάσω αφηγηματικά τη δημιουργία ενός βιβλίου -που είναι επίσης μια επιώδυνη εγκυμοσύνη- με την ανατροπή ενός παιδιού. Ονειρευόμουν ένα διπλό βιβλίο όπου κάθε κεφάλαιο θα γεννιόταν με φυσικότητα, υποδεικνύοντας μόνο του τον ρυθμό ανάπτυξης. Το μυθιστόρημα είναι γεμάτο με τα όνειρα της κεντρικής ηρωίδας -και τα όνειρα είναι η ίδια μια παρανοϊκή δημιουργία του νου, μια γέννηση σουειδώντων εικόνων, άρα και μια ακόμη μεταφορά για την αφήγηση που συμβαίνει στον ύπνο, ερήμην της ονειρευόμενης. Είναι σαν να ρωτάω: τι θα συμβεί με αυτό το βιβλίο, ή με αυτό το παιδί; Πώς προχωράει μια ιστορία, αν την αφήσεις να εξαπλωθεί και να αυτοπροοριστεί; Αυτό ήταν το σκέπτεμα. Δεν το ήξερα, αλλά κυοφορούσα

«**Θέλω οι Ροθ αυτού του κόσμου να διαβάσουν κάποτε αυτή την αφήγηση, να καταλάβουν το γυναικείο μυαλό, για να μην ονειρεύονται να το τσακίσουν με τη μασιά**»

αυτό το βιβλίο εδώ και πολλά χρόνια.
-4:30 ακριβώς, κάθε νύχτα, ξυπνάει η συγγραφέας ηρωίδα -alter ego σας από τα όνειρά της, όπου παρελαύνουν γυναίκες από την Παναγία έως τη μητέρα του Μουσαλίνη. Γιατί επιλέξατε την Παναγία -και δη με τιγράρό-

μα-ως συνοδοιπόρο σας σε αυτή την περιπετειώδη ενδοσκοπήση μέσα από τη σχέση σας με την κόρη, την αδελφή, τη μητέρα σας;
Η Παναγία παρουσιάστηκε με μεγάλη φυσικότητα στα όνειρα της πρωταγωνίστριας ως η απόλυτη εξιδανικευμένη μητέρα. Η ρόμπα ήρθε με παρόμοια φυσικότητα για να ντύσει αυτή την παρεξηγημένη «αριστία» μιας μητέρας-εικόνα, μιας μητέρας-θεωρία. Όταν λέω «ήρθες», δεν υπερβάλλω: η στιγμή της δημιουργίας είναι μια μεταφυσική στιγμή κι αρκετά απ' όσα συμβαίνουν δεν είναι προμελετημένα, έρχονται ως υλικό ονείρων. Η συγγραφική επινόηση τρέφεται από αυτό το χάσμα του μυαλού, καθώς το χέρι γράφει, δηλαδή ζωγραφίζει εικόνες. Ύστερα το μυαλό επενδύει και απαιτεί ή εξηγεί ή δικαιολογεί. Θα μπορούσα να σας πω πως η Παναγία είναι ένα αγρίμι εγκλωβισμένο στον ρόλο της επιβεβλημένης παρθεσίας και τα λοιπά, αλλά τα αφήνω αυτά στους κριτικούς. Η Παναγία μου παρουσιάστηκε έτσι ακριβώς, με την τυχερή ρόμπα της, ως ένα συγγραφικό όραμα.

-Αγαπούσα την κόρη μου, όχι τη μητρότητα.

Πώς προσδιορίζετε αυτή τη διαφορά;
Στο «Μακρύ ταξίδι» παλεύω συνειδητά με την πατριарχική σκέψη ότι οι γυναίκες θέλουν να φροντίζουν με συγκεκριμένους, «σωστούς» τρόπους. Έχω την πεποίθηση πως δίνοντας χαρακτηριστικά φύλου στα συναισθήματα αποκλείουμε τους άντρες από την τρυφερότητα. Εξ ου και η σκέψη που διατρέχει το βιβλίο ότι στη μεγάλη ζωγραφική της Αναγέννησης βλέπουμε διαρκώς αγιογραφίες μητρικής αγάπης και όχι πατρικής. Ο Θεός και ο Αδάμ αγγίζουν απλώς το δάχτυλό τους στην Καπέλα Σιστίνα. Αυτός ο συναισθηματικός αποκλεισμός βρίσκεται στη ρίζα του προβλήματος -ο ορισμός της τρυφερότητας και της φροντίδας ως κάτι αμιγώς γυναικείο.

-«Ο κόσμος θ' αλλάξει μόνο αν οι άντρες διαβάσουν για τη ζωή των γυναικών με την ίδια φυσικότητα που διάβαζαν ανέκαθεν οι γυναίκες για τη ζωή των αντρών» λέει η ηρωίδα σας. Οι γυναικοκτόνοι (κι άλλο «χτύπημα» πρόσφατα στον Βόλο) -μας και στο βιβλίο σας δίνετε τον λόγο στη μητέρα της Ελένης Τοπαλούδη- πώς αλλάζουμε; Οι γυναικοκτόνοι είναι προ-

ίον της κοινωνίας που μόλις περιέγραψα. Δείτε τα Λαϊκά μας τραγούδια. Ο άντρας ως πρωτόγονο τέρας που θέλει μια γυναίκα-πιστή μητέρα, ο άντρας -συχώρα με συαμάρτιστα-, ο άντρας -παιδί ή πρίγκιπας. Αυτά τα απλοϊκά πρότυπα δεν έχουν καμία σχέση με την περίπλοκη ανθρώπινη ψυχή. Χρειαζόμαστε μια νέα συναισθηματική αγωγή για άντρες και γυναίκες. Η λογοτεχνία μπορεί να προσφέρει -διά του παραδείγματος- ένα σχολείο αληθινού συναισθήματος. Η εξιστόρηση της παιδικής ζωής της Ελένης Τοπαλούδη από τη μητέρα της εξυπηρετεί αυτό τον σκοπό: να δημιουργήσει από την εδωπη των εφημερίδων έναν πραγματικό άνθρωπο, μια πραγματική οικογένεια που υποφέρει επειδή το κορίτσι της κάθεται από απάνθρωπη βία. Για να το πω κι ενδογλωσσικά: με θυμώνουν οι δίπλες υποούλες γυναίκες που «εξανταγκάζουν» με τη συμπεριφορά τους έναν άντρα να τις σπάσει στο έγχο, όπως ο ήρωας του Φίλιπ Ροθ που σπώνεται τη μασιά στο βιβλίο «Η ζωή μου ως άντρα» και ονειρεύεται να σπάσει το κεφάλι της πρώην σύζυγου του. Θέλω να ακούσω την ιστορία και από τη δική της πλευρά. Και θέλω οι Ροθ αυτού του κόσμου να διαβάσουν κάποτε